

WSPÓLNEJ PRACY SIOSTRY od NIEPOKALANEJ MARYI

parafiach; od 1970 prowadzą dom opieki w Laxton Hall w Anglii i od 1986 dom przy Pol. Misji Kat. w Hamburgu; 1983 zgromadzenie uzyskało zatwierdzenie na prawie pap.; po 1989 siostry podjęły działalność zgodnie ze swoim charyzmatem (m.in. od 2007 prowadzą dom dziecka pod patronatem Caritas we Wrocławu, w Gdańsku dom dla Edukacyjnej Kliniki Poradni Profilaktyki Uzależnień, kierowanej przez jezuitów); duchowość zgromadzenia nawiązuje do monast. dewizy → ora et labora; modlitwa i praca siostr wykonywana we wspólnocie ma być włączeniem w dzieło stwarzania świata i przemienianie w Jezusie Chrystusie; szczególnym kultem otaczani są NMP Niepokalanie Poczęta i Józef Oblubieniec; 2012 było 218 siostr w 28 placówkach, dom gen. we Wrocławu.

E. Piltz, Ks. biskup Wojciech Owczarek jako założyciel Zgromadzenia „S.W.P.”, KDW 54(1960) 51-55; M.L. Jędrzejczak, Zgromadzenie S.W.P. w latach wojny 1939-1945, Lb 1982; też, Dzieło jego trwa. Śługa Boży biskup Wojciech Owczarek, Wl 1997; też, Franciszka Rakowska (1860-1915), Inicjatorka Zgromadzenia S.W.P., Wl 2003; LZP (2009³) 391-392; AnPont 2012.

Ślawomir Brzozek

WSPÓLNOTA (gr. *koinonia*, łac. *communio*, *communitas*, *congregatio*), zjednoczenie osób mające charakter osobowy i międzypersonalny (→ komunija); jest kategorią socjol., bibl., teol. (występuje zwł. w Biblii, patrystyce, eklezjologii i prawie kan.), a także ekum. (w. chrześc., eklezjalna, konfesyjna, międzykonfesyjna).

1. W Biblii – W. Izraela w ST ma kilka wymiarów – od etn. przez polit. aż do rel.; już w tradycjach związanych z patriarchami zapowiada się rozszerzenie przyszłej w. potomków Abrahama (Rdz 17,4,6; 35,11); ideę w. w ST wyraża hebr. *qahal* (gr. *ekklesia*), odnoszące się do zwyczaju zwoływania zgromadzenia; ci, których Bóg zwołuje, przynależą do niego niezależnie od miejsca, gdzie się znajdują; późniejsze tradycje Pwt wiążą z *qahal* wyobrażenia o zgromadzeniu powstałym pod → Synajem na podstawie → Dekalogu (→ Kahał Jahwe); wg Pwt 16,18 – 18,22 Izrael jest trwałym związkiem ludzi, który nie przestaje istnieć nawet w sytuacji utraty podstawowych instytucji i własnej ziemi; w okresie powygnaniowym, kiedy polit. niezależność okazała się niemożliwa, naród żyd. wypracował pojęcie w. kultowej *edah* (P), która miała być modelem dla przyszłego Izraela; członkowie w. z → Qumran posługiwali się najczęściej ideą wzruszenia, mającą zagwarantować odnowę Izraela i osobiste uszeregowanie przez szczegółowe zachowywanie przepisów (hebr. *jachad*).

W. wczesnochrześc. w Jerozolimie powstała w wyniku paschalnego przepowiadania o Jezusie Chrystusie (Dz 2,14-16); mimo że zorganizowana była w niewielkie grupy zw. domostwami (gr. *oikoi* – Dz 2,46), nawiązywała do starotest. świętego zgrom. *qahal*, wyrażonego przez gr. *ekklesia* (1 Tes 1,1); jej funkcjonowanie opierało się na przebywaniu razem i wspólnym udziale w dobrach materialnych (Dz 2,44-45); do gł. wymiarów życia duchowego należały: nauka apostołów, łamanie chleba i modlitwa (Dz 2,42).

W miarę jak Ewangelia zaczęła docierać poza Jerozolimę (Dz 11,19-26) do krajów pogańskich (Dz 16,11-40), powstały nowe w., które różniły się między sobą charakterem i miały własną tożsamość; świadczą o tym liczne wzmianki w *Corpus Paulinum* i *Listach* kat.; uprzywilejowanym czasem zebrań był pierwszy dzień tygodnia (1 Kor 16,2); zwyczajowo spotykano się w ramach domostw (Dz 20,8) kierowanych przez wybranych pasterzy; zebrania wspólne określano mianem „całego Kościoła” (1 Kor 14,23), który miał odzwierciedlać niebiańską w. (Kol 1,18); Kościoły lokalne z poszczególnych miast pozostawały w łączności z całym Kościołem Bożym (1 Kor 15,9; Ga 1,13).

Koinonia chrześc. obejmowała Żydów i Greków, kobiety i mężczyzn, niewolników i ich panów, dzieci i dorosłych (Ga 3,28; Kol 3,18-25), stając się wzorem nowego człowieczeństwa (Ef 2,15); większość jej pierwszych członków należała do warstw niższych, ale istotną była zwł. jedność wszystkich

w Chrystusie; zgromadzenie w. liturg. kończył posiłek (→ agapy), upamiętniający śmierć Pana i będący wyckiwaniem jego przyścia (1 Kor 11,23-26) – podkreślano w ten sposób wymiar historiozobawczy i eschatol., a pneumatologiczny przez różnorodność duchowych darów (1 Kor 12,7-12; 14,26); *Corpus Paulinum* oprócz metafory ciała (1 Kor 12,12-30) zawiera także odniesienia do obrazu rodziny (Ga 6,10) i żywej budowli (Ef 4,16).

Wszyscy członkowie w. zobowiązani są do wzajemnej miłości (1 J 4,7-12), udzielania braterskich napomnień (Ga 6,1); muszą być gotowi do złożenia na krzyżu swoich przywilejów i oddanej posługi braciom, poświęcić się całkowicie sprawom w. (1 Kor 16,15-16) i mieć na względzie sprawy drugich (Flp 2,2-4); → społeczność z braćmi, a zwł. apostołami, jest równoznaczna ze w. z Bogiem (1 J 1,3).

E. Schweizer, *Gemeinde und Gemeindeordnung im NT*, AthANT 35, Z 1959, 1962²; R.J. Banks, *Paul's Idea of Community*, GrR 1980, Peabody 1994; U. Rüttersworden, *Von der Politischen Gemeinschaft zur Gemeinde. Studien zu Dt 16,18-18,22*, BBB 65, F 1987; J. Roloff, *Die Kirche im NT*, Gö 1993; Th. Willi, *Kirche als Gottesvolk?*, ThZ 49(1993) 289-310; S. Bielecki, *NT o w.*, RTK 42(1995) z. 6, 151-161; U. Szwarc, *Obraz w. w Biblii*, w: *Wspólnota*, Pz 2000, 11-34; T.M. Dąbek, *W. w Piśmie Świętym*, w: *Communio consecrata*, Kr 2002, 29-36; J. Kudasiwicz, „*Koinonia*” w NT, w: *Communio w chrześcijańskiej refleksji o Kościele*, Lb 2004, 55-77.

Krzysztof Mielcarek

2. W teologii – w. oznacza zjednoczenie osób oparte na autentycznych i głębokich relacjach międzypodmiotowych (*communio personarum*); odnośnie do osoby ludzkiej jej źródłem jest społ. natura człowieka wyrażająca się w dążeniu do realizacji jego niepowtarzalnego „ja” w ramach w. z innymi i dzięki jej oddziaływaniu (→ personalizacja); wielowymiarowa egzystencja ludzka znajduje swój wyraz w różnorodności osobowych w.: → małżeństwa, → rodziny, → narodu, → ludzkości i → Kościoła; prawozorem i wezwaniem do budowania w. ludzi z Bogiem i ludzi między sobą jest doskonała jedność Trójcy Świętej i Jej odwieczny zamysł zbawienia człowieka we w. → Ludu Bożego; wspólnotowy charakter zbawienia ustanowiony przez samego Boga wskazuje, że żadna relacja człowieka do Jezusa Chrystusa nie dokonuje się wyłącznie w ramach indywidualnej historii odizolowanych od siebie jednostek, lecz we w. całej ludzkości i w służbie dla niej; człowiek afirmowany ze względu na niego samego oraz traktowany przez Boga jako niepowtarzalną jednostkę i partnera zbawczego dialogu (→ partnerstwo Boże) osiąga swoje ostateczne spełnienie jedynie na drodze osobowej → przynależności do Kościoła jako wspólnoty wiary w zjednoczeniu z Trójcą Świętą i solidarności z innymi, zwł. ubogimi, chorymi i skrzywdzonymi; nauczenie Soboru Wat. II oraz późniejsze wypowiedzi → Nauczycielskiego Urzędu Kościoła (pap. Jan Paweł II: *adhortacja Christifideles laici* z 1989, enc. *Ut unum sint* z 1995, list apost. *Novo millennio ineunte* z 2001; Kongr. Nauki Wiary – list *Communiois notio* z 1992, instrukcja *Ecclesiae de mysterio* z 1997; pap. Benedykt XVI – enc. *Deus caritas est* z 2006) przywróciły znaczenie bibl. i patryst. kategorii w. rozumianej bardziej w aspekcie zbawczym niż socjol., przyczyniając się do rozwoju tzw. eklezjologii *communio*, ukazującej Kościół jako ontyczną w. osób obdarowanych udziałem w życiu Chrystusa, a przez Niego w misterium Trójcy Świętej (F. Błachnicki, A. Czaja, W. Kasper, J. Ratzinger); wskazywały także, że źródłem kość. w. nie jest zwykły ludzki konsensus, lecz osobowe więzi z Chrystusem na wzór Jego jedności z Ojcem i Duchem Świętym; dzięki temu w. kość. ma niepowtarzalny charakter bosko-ludzki; w. Kościoła jest w pierwszym rzędzie darem Ducha i uczestnictwem w trynitarnym życiu Boga wymagającym ze strony wierzących aktywnej → recepcji eklezjalnej oraz odpowiedzialnego włączenia się w misję głoszenia Ewangelii, uświęcania świata i posługi miłości; we współcz. eklezjologii szczeg. podkreśla się wspólnototwórczą rolę Ducha Świętego, słowa Bożego, sakramentów, urzędu kość., zwł. prymatu papieża, charyzmatów, liturgii, świadectwa, cnót teologicznych, służby oraz dialogu ekum.; w. Kościoła wyraża się